

китѣ и комански нахѣлтваия въ XI-я вѣкъ, дѣто Сливенско застѣпва едно видно мѣсто<sup>1)</sup>.

Както името Желѣзни врата за пролазѣ надъ Сливенъ, тѣй и тия за много други мѣстности въ П-ва, познати отъ врѣме на турското тукъ господство подъ името Демиръ-Капия, не сж случайни. Началото имъ се отнася въ традициитѣ за желѣзни халки или врати, каквито има и въ Сливенъ за самия проходъ и за Синитѣ Камъни. Истинското значение, обаче, на термина желѣзна врата лѣжи въ стратегичното положение на дадената мѣстность и сочи на вземанитѣ мѣрки за прѣпятствуване на нахѣлтваия прѣзъ него чрѣзъ издигане на крѣпости и т. н. Сливенската Демиръ-Капия, освѣнъ че притежава слѣди отъ подобни развалини, но и естествено наподобява на една голѣма скалиста врата<sup>2)</sup>.

1) Както ще се види, даннитѣ на Комнена сж малко тъмни и човѣкъ би се двоумилъ: да ли тя подъ Сидира и Сидирски проходъ не разбира двѣ близки, но отдѣлни мѣста. Когато императоръ Алекси повторно се спуща срѣщу „скититѣ“ (въ случая команитѣ), които нахѣлтали прѣзъ източния Балканъ, а жителитѣ на юго-източна днесъ България се съединяватъ съ тѣхъ и провъзгласяятъ за императоръ Псевдо Диогена, първиятъ съ войска сбрана около Бургасъ потегля срѣщу команитѣ и ги прѣслѣдвалъ до Сидирския проходъ (*περί τὴν Σιδρᾶν Κλεισοῦρα*). Тукъ, върху една височина императорътъ прѣкаралъ студена и вѣтровита нощъ, поради което настиналъ и на слѣдния день се връща въ Голое (*ὁ δὲ βασιλεὺς περί τὴν ἀχρολίαν τῆς Σιδηρᾶς Κλεισοῦρας παννύχιος διατελέσας χειμῶνος, ὅντος σφοδροῦ, αὐγαζούσης ἤδη ἡμέρας τὴν Γολύην κατεΐληπεν*). Ако е въпросътъ за вѣтровито мѣсто, то едва ли има на П-ва такова което да конкурира съ Сливенъ. За понятието Клисура (проходъ) ср. *Cangius* въ коментара за Анна Комнена (*τέμνη τοῦ Αἰμῶν*); *Tempe Montis Haemi, Clisuras, seu σενωπῶς* etc. *Stritt*. III. 851, 978; IV. 349—351.

2) Развалинитѣ край Сливенската Демиръ-Капия, по пжтя отъ нея за Стара Рѣка не трѣба да се считатъ за такива на „старобългарско кале“. Прабългаритѣ, като стратегици, сж били по-мастори отъ славянитѣ; това най-вече личи отъ строгата имъ дисциплина по пограничната служба; стражарницата надъ Сливенъ между Морни долъ и Вратника (подъ Демиръ-Капия) е отъ български, а не турски произходъ. „Калето“, за което говорятъ и до днесъ „кивгиренитѣ“ стѣни край Демиръ-Капия, ще е оползотворявано отъ българитѣ, но по начало ще е отъ римлянитѣ. Това се види още и отъ прѣданието, че то било „отъ царъ Костадиново врѣме“. Тукъ „царъ Костадинъ“ не е българския царъ Константинъ Тихъ, а Кон-